

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

2017.

MÁRKUSZÍNHÁZ

A 2017-es évben különlegesen gazdag színházi programot kínáltunk a szakmai és a nagyközönségnek. Indiai (Rajastan, Kerala Tamil Nadu) és törökországi tanulmányútjaink tapasztalatait összegezve rendeztük meg első önálló szervezésű fesztiválunkat, 5 kiállítás, 11 előadás és 4 szimpóziummal, melynek fókuszában az árnyjáték állt: Karakulit Nemzetközi Árny-Játék Fesztivál, Kiállítás és Szimpózium címmel. Létrehoztunk egy új produkciót a sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínházzal közös koprodukciót: A halhatatlanságra vágyó királyfi címmel. Több rangos külföldi szakmai fesztiválon vehettünk részt. Bábtörténeti kiadványt jelentettünk meg az Art LIMES BÁB-TÁR sorozatban. Tematikus napokat tartottunk: keralai árnyjátékról, koncertet szerveztünk Sanjeev Korti szitárművész és Rahul Pophali tablás vendégjátékával. Előadásokat tartottunk törzshelyünkön a Márkus Színben, szerte az országban és még azon is túl.

A 2017-es szakmai program számszerűsített mutatói:

Saját lejátszott előadások száma:	139
Befogadott előadások száma:	22
Nézőszám:	15608 fő
Külföldi előadások száma:	18
Saját helyen játszott előadások száma:	45

KÜLFÖLDI VENDÉGJÁTÉKOK

Románia - Erdély - Sepsiszentgyörgy

Csehország – Chrudim, Festival Loutkarska Chrudim 66.

Csehország – Prága, Magyar Intézet

Portugália – Ovar, FIMO - Festival Internacional de Marionetas de Ovar

Románia - Erdély – Nagyvárad, Fux Fesztivál – Erdélyi Magyar Hivatalos
Bábszínházak Fesztiválja

Románia – Arad, Pécs testvérvárosi kulturális fesztivál

REPERTOÁRON tartott előadások:

Állandó helyszínünk a Márkus Szín lehetővé tette, hogy folyamatos jelenlétünk legyen a város és a megye kulturális életében.

Repertoáron lévő előadásaink sokszínűségéből adódóan, különböző korosztályú közönséget tudunk megszólítani óvodás kortól a felnőttekig.

Repertoárunk jelenleg 9 előadást kínál, mellyel országhatáron belül és határon túl is vendégjátékokat tartunk.

ÚJ BEMUTATÓ:

A halhatatlanságra vágyó királyfi

A sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínházzal közös produkció a Halhatatlanságra vágyó királyfi székely magyar népmesét adaptálta bábszínpadra.

Dramaturg: Khaled-Abdo Szaida,

Zeneszerző: Pilári Áron, Horváth Zsombor

Tervező, rendező: Vajda Zsuzsanna, Pilári Gábor

A rendkívül nyitott és kísérletező szellemű próbafolyamatban, az árnyjáték technika adta lehetőségek kiaknázására, a pontos technika elsajátítására helyeztük a hangsúlyt, ahol a bábszínész nem csak végrehajtó, hanem kísérletező alkotótárs is.

A játék látványra épül. Kihhasználja az árnyak és árnyképek állandóan megújuló lehetőségét, a nagyítást és kicsinyítést, az eltűnést, majd a semmiből az újra születést. Kísérleteink a dimenziók találkozására: tér és a sík együttes megjelentetésére fókuszáltak. Egyszerre láthatóak a színészek, az animátorok által ténylegesen mozgatott bábok és díszletek világa, valamint ezek árnyképe a vásznon. Így a néző szeme láttára születik meg a varázslat. A mese dimenzió kapui, átjárói plasztikussá váltak: a szereplők könnyedén közlekednek a tér és a sík, a báb és élőjáték dimenziói között.

A mesét felnövéstörténetként értelmeztük, ahol a hősnek el kell jutnia a "megvilágosult állapotba". Le kell győzze a halálfélelmet, de még előtte sok más visszatartó erőt, hogy valóban megszülethessen, örök életű legyen.

Elsőként ehhez el kell hagynia a szülői házat, ott nem találhat párra, ott nincs számára élet (halhatatlan élet).

Majd három olyan állomásra érkezik, ahol furcsa, eltorzult figurák monoton, mániákus cselekvéseket végeznek évszázadokon keresztül. Mintha egy családi átkot, egy generációk óta berögzült negatív mintát kellene elpusztítaniuk, ahhoz, hogy végre meghalhassanak és elkezdhessenek valóban élni. A fiút mindhárom helyen vendégül látják, és mindhárom helyen megkísérti őt egy-egy világszép királylány, de a királyfi mást keres. Mindhárom helyen kap egy-egy varázs eszközt, amikkel különös képességekhez jut, mígnem egy maga által teremtett aranyhídon eljut a lebegő halhatatlanság birodalmába.

A királyfi elérte célját, elér a teljesség állapotába, a királylány mellett 1000 esztendő úgy repül el, mint egy pillanat. De megkísérti a múlt, visszavágyik a családjához. Elindul.

Útközben a királynától kapott élet vizével feléleszti a három királynót, amikor azonban apja birodalmához ér, ott már semmit nem talál abból, amit ott hagyott, oda már nincs visszaút. Nem térhetünk vissza egy gyermeki állapotba, ha már eljutottunk önálló felnőtt világunkba. Szüleink elvesztésével (lelki, fizikai értelemben), (szellemi, fizikai) gyengeségünk, korlátaink felismerésével szembe kell néznünk. Amikor „legyőzzük” szüleinket, - kicsit meg is öljük őket, legalábbis azt a képet, amit gyerekként elképzeltünk róluk. A fiút ebben az állapotban találja meg a halál, de ő nem akar szembe nézni vele, elmenekül.

A halhatatlanság országának küszöbén azonban megragadja sarkát a halál és visszahúzza. A királynó húzza a másik oldalról, ám amikor látja, hogy a királyfi élete veszélyben van, ajánlatot tesz: felhajítja a fiút az égbe, és akinek a birodalmába pottyan, azé lesz. A királyfi ekkor beletörődik a sorsába. Az égből megtisztultan, sugárzó fényben hullik alá. Nincs többé halálfélelem, csak elfogadás, beleolvadás egy nagyobb egészbe. Elkezdődhet a valódi élet.

KIADVÁNYOK:

A KARAKULIT Fesztivál tematikájához illeszkedő **kiadványaink** magyar és angol nyelven:

- A kínai árnyszínház áttekintő története (Rainald Simon *Das Chinesische Schattentheater* című munkája nyomán)
- Tholpavakoothu játék – Interjú Ramachandran Pulavarral (*Leading tholpavakoothu artist, Ramachandra Pulavar by Sreedevi D.*)
- Art LIMES - BÁB TÁR - KARAKULIT Fesztiválkötet

Báb Tár 2017. 2. és 3. tanulmánykötetében a fesztivál tematikájához kapcsolódóan megjelentetett írások a keleti bábjáték történetével foglalkozó neves kutatók, színháztörténészek publikációiból válogat. A

kötet továbbá beszámol a fesztiválról, és bemutatja a kiállítások anyagát.

KIÁLLÍTÁSOK:

- **Mikulás szobája**

Kiállítás interaktív tárlatvezetéssel

A Mikulás 2014. decemberében költözött először a Márkus Színbe. Azóta minden évben megérkezik. Pirosba-aranyba öltöztetett szobák várják a csoportokat, családokat, akik számára egy Interaktív tárlatvezetés és játék mutatja meg a rejtett titkokat és csodákat.

A **Karakulit** Nemzetközi Árnyjáték Fesztivál és **Kiállítás**hoz kapcsolódó tematikus **gyűjtemények:**

- **Karagöz 500.** A török árnyjáték múltja és jelene című kiállítás nem csak az 500 éves Karagöz játék múltjáról adott áttekintést, hanem a *tradicionális árnyjáték XX. századi megjelenéséről* és a kortárs művészetekben való szerepéről is. A kiállított anyag Cengiz Özek török képzőművész, rendező és karagöz játékos magángyűjteménye volt.

Helyszín: Pécsi Galéria

Szimposium előadója: Cengiz Özek

- **YINGXI** – A selyemvásznak Hősei című kiállítás Lufeng tartománynak, az UNESCO által védett, 2000 évre visszanyúló, *tradicionális kínai árnyjátékát* prezentálta képekkel és árnybábokkal. A kiállítás kurátora Xiaoxin Wang a Sanghai Theater Academy tanára volt.

Helyszín: Hattyúház

- **A templomi árnyjáték fényei** kiállításon a *keralai* tolpavakoothu - *tradicionális templomi árnyjáték* - központjából érkezett Ramachandran Pulavar gyűjteménye volt látható. A bábok, mint az indiai mitológia szereplői mutatják meg magukat a kiállításon.

Szimpozium előadója: Gopalan Venu – színháztörténész, Krishna Kutthy Ramachandran Pulavar tolpavakoothu mester.

Helyszín: Hattyú Ház

- A világörökség részeként számon tartott indonéz wayang kulitot az **ÁRNYÉKNAK ÁRNYA** – történeti kiállítás, az *Indonéz szigetvilág* bábszínházi *tradícióját* filmes prezentációval, az árnyjáték díszleteivel, wayang kulit bábokkal, és a gamelán zenekar hangszereivel együtt mutatta be. A tárlaton az Indonéz Nagykövetség, Dus Polett, valamint Vermes Vera gyűjteménye volt látható.

Szimpoziumi előadó: Dús Polett színháztörténész

Helyszín: Művészetek és Irodalom Háza

- **AZ ÁRNYAK JÁTÉKA** - interaktív kiállítás a 20.sz elején kísérletező *Büky Béla festőművész*, bábjátékos munkáiból adott áttekintést és inspirációt. A kiállított *díszletek, bábok* a Petőfi Irodalmi Múzeum Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet bábgyűjteményének anyaga.

Helyszín: AUKA - Csorba Győző Könyvtár épülete,

- Két *kortárs fiatal képzőművész* kísérleti játékaik és szobrai a Nádor Galéria tereit töltötte meg: a **TÁNCOLÓ ÁRNYAK** kiállításon. Maghult Gabi lengőszobrok, Garami Richárd papír-árnyínházai és Ombrocinema Circus alkotásaival mutatkoztak meg a közönségnek.

BÁBTÖRTÉNETI KUTATÓ ÉS GYŰJTŐMUNKA

Négy évvel ezelőtt kezdtük el Berze Nagy János szellemi örökségének és sírjának gondozását. Ő az első néprajzkutató Európában, aki mesekatalógust készített.

Továbbra is folytatjuk tanulmányútjainkat a bábok őshazájába, hogy megtaláljuk ami még élő és hagyomány, valamint lehetőségeink szerint gazdagítsuk egyre növekvő bábgyűjteményünket.

FESZTIVÁL:

Karakulit Nemzetközi Árny-Játék Fesztivál, Kiállítás és Szimpózium

2017.március 30. - április 25. Pécs

Ez a fesztivál és kiállítás egy művészeti, kulturális találkozási pont volt. Bemutatta a tradicionális árnyjáték történeti művészeti és művelődéstörténeti értékeit. A program jelentősége, hogy nemzetközi együttműködésben tudott megvalósulni. A fesztivál aktualitása az volt, hogy a török Karagöz árnyjáték 500. évfordulóját ünnepelte a 2017-es évben.

A programban 11 színházi előadás, 6 kiállítás 4 szimpózium és 10 workshop-műhelymunka kapott helyet. A kiállításokat közel 5000 látogató nézte meg, Az előadások nézőszáma: 1587 fő. Ebből szakmai jegy 550 db. A workshopok összlátogatószáma: 499 fő. A szakmai szimpóziumokon összesen 137 fő vett részt. A workshopok és szimpóziumok programjai szimultán angol és magyar nyelven folytak, az előadások - szükség szerint angol és magyar nyelven - tolmáccsal.

A fesztivál arculatát Horváth Mária Balázs Béla-Díjas rajzfilmrendező tervezte.

Megnyitó: 2017. április 21. Helyszín: Széchenyi tér – Pécs

A megnyitó látványtervezője Kovács Tamás, Jankó Mátyás, Szuhay Márton.

Zeneszerző: Szokolay Dongó Balázs.

A fesztivál fővédnöke: Dr. Hoppál Péter, Kultúráért Felelős Államtitkár,
védnöke: Dr. Óri László Pécs M.J.Város Alpolgármestere.

A fesztivál megvalósulásában együttműködő és támogató szervezetek:

- Nemzeti Kulturális Alap Igazgatósága
- Emberi Erőforrások Minisztériuma
- Indian Council Cultural Relations
- Indiai Köztársaság Budapesti Nagykövetsége
- Amrita Sher-Gil Kulturális Központ
- Indonéz Köztársaság Budapesti Nagykövetsége
- Magyar Kulturális Intézet - Delhi
- Magyar Kulturális Intézet – Peking
- Lufeng's Propaganda Ministry
- Lufeng's Cultural and News Bureau
- Sanghai tartományi jogú város
- PIM Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet
- Papír Panír - művészeti alkotók közössége
- Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Szigetvári Takarékszövetkezet
- MárkusZínház Bt.

A programban bemutatott előadások:

- **Tholpavakoothu Theater (IND)** – Ramayana

Helyszín: Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnázium díszterme

Krishnan Kutty Ramachandra Pulavar családja 12 generációra visszamenőleg őrzője és követője egy ősi hagyománynak. Családi tradícióként örökíti át az indiai Kerala állam egyedülálló templomi árnyjátékát a Tholpava Koothut.

- **Guangdong Lufeng Árnyszínház (CHN)** – Három rövid történet

Helyszín: Zsolnay Negyed – Bóbita Bábszínház

A Lufeng Árnyszínház a Kína déli partjainál fekvő Kuangtung tartományból hozza el a több, mint ezer éves hagyományra visszatekintő előadást. A Lufeng színház az egyetlen, amely a Chaozhou játék örökségét ápolja.

A kakasviadal • holló és a róka • A gyöngyöző torony

- **Cengiz Özek - Karagöz Theater (TR)** – A varázsfa

Helyszín: Pécsi Nemzeti Színház – N. Szabó Sándor terem

A tradicionális török árnyjáték, más néven *karagöz*, az Oszmán Birodalom idejéből származik. Az általános vélekedés szerint keletkezését a 17. század elejére teszik. A karagöz játék két főszereplője Karagöz és barátja Hadzsivat, akik éles ellentétei egymásnak. Karagöz a vidéki, tanulatlan ám éles eszű férfit testesíti meg, míg Hadzsivat egy köztisztelőnek örvendő, művelt városlakó.

- **Wayang Rajakaya Árnyszínház (INA-GER)** – Egy tehén kalandjai

Kortárs indonéz árnyjáték

Helyszín: Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnázium díszterme

Herlambang Bayu Aji Berlinben élő indonéz bábművész, aki a tradicionális indonéz árnyjátékot alapul véve egy új stílusú árnyjátékot hozott létre.

- **Divadlo Lisen (CZ)** - Szávitri

Helyszín: Művészetek és Irodalom Háza

Egy árnyjáték az odaadó, mindent legyőző szerelemről. Az előadásban egy ősi indiai eposzból, a *Mahabharataból*, kiragadott Szávitri történet elevenedik meg. Az előadás felépítését és hangzását a keleti színpadtechnika inspirálta egy egyedi, sajátos formát létrehozva.

- **Studio Form Światła (PL)** - Az "i" betű

Tanulmány a fény átfordításáról

Helyszín: Pécsi Nemzeti Színház – N. Szabó Sándor terem

Tadeusz Wierzbicki az 1991-ben alapított műhelyének fénykísérleteit mutatta be: formázott és foltos üveggel, elektrosztatikával, tükröződéssel, mágneses vagy fehér árnyékokkal, a fény depolarizációjával.

Az előadás egy egyedülálló színpadi „emlékirat”, melyben Tadeusz felvonultatja a hetvenes évek végétől napjainkig tartó fény-árnyék kísérleteivel kapcsolatos gondolatait, tapasztalatait.

- **Sunshine Cabaret (CZ) és Kovács Tamás (HU)** - A győjtő

Helyszín: Pécs, Jókai tér

A fények színháza az űr-karavánna alakult maringotka kocsiban

kezdődik. A *gyűjtő* előadás szavak nélkül, atmoszferikus hangokkal és zenével az univerzum gyűjteményének felfedezésére hívja minden utasát.

- **El Gecko con botas (ES) – Az árnyak mesélnek**

Helyszín: Művészetek és Irodalom Háza

A spanyol *El gecko con botas* társulat az Indonéz szigetek mesevilágából mutatott be három rövid történetet. A különböző szigetekről származó mesék tradicionális és modern árnyjáték technikák segítségével elevenedtek meg, miközben a közönséget a szigetvilág csodás tájaira repítette.

- **VSMU Bratislava (SK) – Ballada**

Helyszín: Pécsi Nemzeti Színház – N. Szabó Sándor terem

Az előadást közös alkotói folyamatban készítették és játszották a Pozsonyi Színművészeti Egyetem bábtanszakának másodéves diákjai. Pedagógia vezető: Doc. Jozef Mokoš, Dr.art Ivana Macková, Mgr. art. Kecskés Marika. Az előadásnak K.J.Erben közismert balladája nyújtott inspirációt. Egy végzetes szerelmi történet jelenítődik meg árnyképek, modulált hangok és melódiák segítségével.

- **Meseláda Bábcsoport (H) – Karagöz**

Helyszín: Művészetek háza

17 éve működő felnőttekből álló együttes. Hosszú évek óta gyakorló pedagógusok, nagy szeretettel foglalkoznak a bábjátékkal és a pedagógiai bábjátékkal. 10 éve szerepel repertoárjukban a Karagöz c. játékuk.

- **Rózsakert Bábcsoport (H): Pillanatképek (sziluett-játék)**

Helyszín: Művészetek és Irodalom Háza

A budapesti Rózsakerti Demjén István Református Általános Iskola – tanulói mutatták be az előadást. A koncentrált testsziluetttel játék mellett tárgy-árnyjátékkal és vetített képekkel mutatták be a három témából álló történetet.

A Workshopok és Műhelymunkák - Kísérletező laboratóriumok

Egy részről szorosán kapcsolódtak a Karakulit Fesztivál kiállításain bemutatott **tradicionális árnyjátékhoz**, más részről fontos szegmens volt az is, hogy bemutassa a **kortárs** képzőművészeti és színházi szakemberek **kísérleteit** a fényvel, árnyékkal és bábokkal.

- **Lénárt András – Mikropódium (HU)** – Workshop családoknak
- **Magamura Alkotóműhely és Grosschmid Erik (HU)**– szakmai workshop
- **El gecko con botas (ES)** – Jávai árnyak inspirálta workshop családoknak és szakmabelieknek
- **Tadeusz Wierzbicki (PL)**– lengyel képzőművész (szakmai workshop)
- **Cengiz Özek (TR)** – képzőművész, bábjátékos (szakmai workshop)
- **Ramachandran Pulavar (IND)** – tholpavakoothu mester (szakmai workshop)
- **Lufeng Shadow Theater (CHN)** (szakmai workshop)
- **Total Art (HU)**– Lotte Reiniger által inspirált árnybáb-animációs workshop
- **Lovas Lilla (PIM-OSZMI) (HU)** – Büky Béla árnybábhagyatéka

megéled (workshop családoknak)

- **A lélek palotája - Marika Keckesova (SK)** Pozsonyi Színművészeti Egyetem (szakmai workshop)

A Papír Panírral közös kísérleti műhelyünkben - 2017 évben folyamatosan – cheepart projektet futtattunk: papírból mindent ami báb látvány és illúzió.

Ez úton is köszönjük a Nemzeti Kulturális Alap Igazgatóságának, az Emberi Erőforrások Minisztériumának és a Tisztelt Kuratóriumnak, hogy pályázatunk támogatásával megsegítette szakmai munkánkat.

Pilári Gábor
Művészeti Vezető
MárkusZínház